

LETTERKUNDE

Joh. W. Schotman, *Jodulphus en de Kater en hoe ze te weten kwamen wat wijsheid is*, Van Loghum Slaterus' U.-M., Arnhem, 1939.

Het is nooit gemakkelijk geweest, zich ten volle over te geven aan de waardeering die men toch telkens weer in zich voelde opkomen voor Joh. W. Schotman. Zijn verzen en prozabeschouwingen schenen hun waarde in hoge mate te ontleenen aan de onderwerpen die erin aangeroerd of besproken werden (China) en in veel mindere mate aan de persoonlijkheid van den schrijver. Het bleef daardoor moeilijk, in Schotman den kunstenaar te zien, waarvoor hij toch onmiskenbaar wilde doorgaan. Hij leek vooral een schrijfvaardig reiziger en dokter.

Daarbij kwam zijn taal. Ik denk niet dat er veel beschaafde, op keurigheid van taal gestelde Nederlanders zullen zijn — ik bedoel van die landgenooten voor wie zuivere en natuurlijke woordenkeus een levensbehoefte is wanneer zij haar zelf moeten bepalen, en een kenmerk van het echte in de geschriften van anderen — die gaarne verzinsels als „der geesten gemoeting” en „pulverende landen” op hun geweten zouden hebben. Schotman daarentegen vond zulke uitdrukkingen zichtbaar mooi. Deze voorbeelden zijn nu aan de titels ontleend, maar ook in de werken zelf was er te dikwijls iets dat aan een zoeken naar fraaiheid, aan ijdelheid, aan onnatuur in den geest van den maker deed denken; zelfs was de grens tusschen onnatuurlijke manier van zeggen en taalfout niet overal in acht geno-

men. Men had als lezer neiging te zeggen: och, kijkt u toch in gevallen van twijfel altijd even of het wel in het woordenboek staat, en doet u alsjeblijft maar een beetje gewoon.

Het kan hier niet mijn bedoeling zijn, een overzicht en waardebeoordeling van Schotman's werken te geven. Ik ken ze niet alle. Het is mogelijk dat er ook vroeger reeds bij waren, waaraan de boven aangeduide feilen niet meer kleefden. Wat ik hier alleen van plan ben, is mede te deelen waarom *Jodulphus* mij meer heeft bevredigd dan vorige geschriften van dezen auteur.

Jodulphus is een dialoog. Een dialoog dan in dezen zin dat een der personen — *Jodulphus* zelf — den anderen toespreekt, maar de andere zich tot zwijgen bepaalt, om de eenvoudige reden dat deze andere de kater *Petronius* is. *Jodulphus* dus onderwijst *Petronius*, en *Petronius*, van zijn kant, knipoogt, likkebaardt en trekt een gezicht of hij er alles van begrijpt.

Jodulphus vertelt zijn kater van zijn zoeken naar wijsheid. Hij heeft leeren inzien dat de ware wijsheid noch in de wetenschappen, noch in de bestaande godsdiensten, noch ook in de wijsbegeerte, althans in de meer kennistheoretisch gerichte wijsbegeerte, is te vinden. De wetenschappen leveren alleen kennis, maar geen aanwijzing, hoe ons boven het lot te verheffen; aldus laten ze na, ons bij te staan bij het veroveren van het hoogste geluk. Het kennistheoretisch denken, het criticisme, komt uit een echt wetenschappelijk streven